

Kommentar till resultaten av förskoleundersökningen **”Förskolan i Östermalms stadsdelsområde 2008”**

Bakgrund

Alla stadsdelsförvaltningar erbjöds innan undersökningen utvidga urvalet och göra totalundersökningar för den förskoleverksamhet de svarar för i sina stadsdelsområden. Elva förvaltningar beställde sådana tilläggsurval, däribland Östermalms stadsdelsförvaltning.

Syftet är att få en bild av hur verksamheten fungerar och utvecklas ur användarnas perspektiv vid enskilda kommunala förskolor. Över tusen föräldrar med barn inom stadsdelens förskoleverksamhet har fått svara på hur nöjda de är med verksamheten ur olika aspekter. Svarsfrekvensen för Östermalm är 84 %.

Östermalms undersökning

Antalet förskolor som ingått i undersökning uppgår till 33. Av integritetsskäl måste förskolorna ha mer än 10 svarande för att bli särredovisade.

Föräldrarna har fått betygsätta sin förskola i ett antal olika avseenden. Skilda aspekter av verksamheten belyses – utveckling och lärande, bemötande och relationer, inflytande och samverkan samt yttre och inre miljö. För varje aspekt har föräldrarna angett i vilken grad de är tillfredsställda med sin förskola på en femgradig skala från ”mycket nöjd” till ”mycket missnöjd”. Dessutom har de fått avge sammanfattande helhetsomdömen om förskoleverksamheten.

Undersökningens resultat

Östermalms stadsdel

Årets rapport visar att betyget från föräldrarna är högt, och att föräldrarna på Östermalms förskolor är allra mest nöjda i hela staden. Om man jämför stadsdelarna är det flest föräldrar på Östermalms kommunala förskolor som har svarat att de är mycket nöjda med det stöd och den stimulans deras barn får, liksom med måltiderna och barnens trygghet.

Sammanlagt har 38 frågor ställts om den pedagogiska verksamheten i förskolorna. I 16 av dessa ligger Östermalms förskoleverksamhet i topp av stadens stadsdelar, och i 14 av de 38 frågorna på andra plats. Det måste dock påpekas att den stora variationen i föräldratillfredsställelse med förskoleverksamheten inte återfinns mellan stadsdelsområden utan mellan olika individuella förskolor inom stadsdelsområdena.

Helhetsomdömen från föräldrarna ligger mycket högt och har överlag ökat i jämförelse med 2005 års undersökning. Huvudrapportens resultattabeller över föräldrarnas helhetsomdömen visar att Östermalm är det stadsdelsområde där den största positiva förändringen i helhetsomdöme om förskolan skett mellan 2005 och 2008.

- 92 % av föräldrarna är nöjda på det hela taget med stadsdelens kommunala förskoleverksamhet (2005 var siffran 89 %).
- 93 % av föräldrarna skulle kunna rekommendera sitt barns förskola till en god vän (2005 var siffran 89 %).
- En stor majoritet, hela 95 % av föräldrarna, uppger att deras barn trivs i förskolan (2005 var siffran 96 %).

Östermalms föräldrar är särskilt nöjda med personalens sätt att vara mot barnen, vad barnen får göra och hur tryggt barnet är i förskolan. Östermalms kommunala förskolor får också mycket höga omdömen när det gäller hur bemötandet är när barnet lämnas och hämtas och hur kontakten mellan föräldrar och personal fungerar.

• Personalens sätt att vara mot barnen	94 % (2005 93 %)
• Vad barnen får göra	92 % (2005 88 %)
• Hur tryggt barnet är i förskolan	92 % (Ny fråga)
• Bemötandet när barnet lämnas och hämtas	91 % (2005 87 %)
• Hur kontakten förälder - personal fungerar	91 % (2005 89 %)

Mindre lovprisad blir barngruppernas storlek, personaltätheten, personalomsättning och frånvaro. Det finns också ett missnöje bland föräldrarna med utemiljön och inomhusmiljön på förskolan. En förbättring kan dock noteras jämfört med 2005 års undersökning.

• Barngruppens storlek	28 % (2005 39 %)
• Personaltätheten	21 % (2005 33 %)
• Personalomsättning och frånvaro	19 % (2005 19 %)
• Utomhusmiljön/gården, närmiljön	19 % (2005 26 %)
• Lokalerna/Inomhusmiljön	14 % (2005 18 %)

För varje fråga i undersökningen har föräldrarna kunnat ange att de varken varit nöjda eller missnöjda samt att de har för litet information för att kunna ta ställning till frågan och svara ”vet ej”. För sådana frågor där många föräldrar tycker att de har för litet information blir utrymmet för en hög andel nöjda automatiskt mindre.

I undersökningen finns höga andelar varken eller samt vet ej- svar för frågorna om tillfredsställelsen med barnens möjligheter att få vara med och påverka, hur medvetet personalen arbetar med att ge pojkar och flickor lika möjligheter och personalens lyhördhet för barnens önsningar och behov.

Vidare av samma skäl sjunker andelen nöjda när föräldrarna ombeds bedöma sina möjligheter till inflytande och påverkan som föräldrar mer allmänt och att sätta betyg på hur föräldrasamverkan (föräldramöten/föräldraråd) fungerar.

• Barnens möjligheter att få vara med och påverka	52 %
• Hur personalen arbetar med att ge flickor och pojkar lika möjligheter	41 %
• Hur föräldrasamverkan (föräldramöten/föräldraråd) fungerar	33 %

- Föräldrarnas möjlighet till inflytande och påverkan 28 %
- Personalens lyhördhet för barnens önsknings och behov 27 %

Förskolenivå

Den totalundersökning som genomförts för Östermalm ger möjlighet att bryta ned redovisningen av resultaten på förskolenivå. Materialet kommer att användas som en del i stadsdelsförvaltningens uppföljning och planering. Det kan även användas av föräldrar och personal för att diskutera kvaliteten och verksamheten vid den egna förskolan.

Resultaten visar stabila positiva trender inom alla bedömningsaspekterna föräldrarna fått betygsätta. De flesta resultaten visar goda nivåer i jämförelse med resultaten från 2005 års undersökning. Hur föräldrarnas bedömningar och svar ser ut vid stadsdelsområdets olika förskolor återges med hjälp av tabeller i rapporten.

Vissa förskolor får låga betyg i de flesta avseenden medan andra får toppbetyg i flertalet aspekter av verksamheten. Inom samtliga frågor i undersökningen finns å andra sidan en betydande spännvidd mellan förskolorna med de bästa respektive de sämsta föräldraomdömena. Det är här, mellan olika förskolor, som vi återfinner den största variationen i föräldratillfredsställelsen. Det är samtidigt viktigt att minnas att brukarperspektivet är ett av flera möjliga perspektiv och inte det enda kriteriet för att bedöma och följa hur verksamhetens kvalitet utvecklas. Erfarenheten visar att föräldrarnas omdömen är starkt beroende av egna förväntningar och anspråksnivåer. Har man mycket höga förväntningar och krav kan man vara missnöjd med samma förhållanden och faktiska kvalitet som den med lägre förväntningar och krav är nöjd med.

För att förstå och tolka resultaten på ett insiktsfullt sätt krävs detaljerade kunskaper om förhållandena i verksamheten och situationen vid olika förskolor. Sådana kunskaper finns inte minst ute på förskolorna. Analysen av resultaten kan därför med fördel göras där.

Det är glädjande att notera att i så gott som alla frågor för någon förskola ofta flera förskolor har föräldrarna till 100 % svarat att de är ganska eller mycket nöjda.

Synpunkter

Det är glädjande att ta del av resultatet från brukarundersökningen 2008. Föräldrarnas tillfredsställelse med Östermalms kommunala förskoleverksamhet är stor. Resultaten ger en tydlig signal om att det skett en mer föräldraorienterad verksamhetsutveckling inom förskoleverksamheten under de senaste åren.

Erfarenheten visar dock att föräldrarnas bedömningar kan påverkas starkt både av tillfälliga händelser och särskilda omständigheter i verksamheten. Frågor där många föräldrar tycker att de har för litet information för att kunna ta ställning till frågan och svarar ”vet ej” blir utrymmet för en hög andel nöjda automatiskt mindre. Ett tydligt resultat är att föräldrar behöver mer information om hur man arbetar med dessa frågor i förskolan.

I ett antal avseenden ligger föräldrarnas omdömen på en lägre nivå. För att förstå och tolka resultaten krävs detaljerade kunskaper om förhållandena i verksamheten. Undersökningens resultat har sammanställts på resultatenhetsnivå. Alla förskolor ska kunna utifrån föräldrarnas bedömning arbeta med att analysera resultaten för att säkerställa kvalitetsutvecklingen i den förskoleverksamhet som erbjuds.

På några av förskolorna är variationen och skillnaderna i omdömen så olikartade att en djupare analys måste göras. Förskolorna kan använda resultatsammanställningarna som arbetsmaterial för att ställa frågor, söka sina styrkor och förbättringsmöjligheter, pröva informationsflöden, arbetssätt och rutiner. Slutsatserna kan kommuniceras till föräldrarna på olika sätt.

När undersökningens resultat utvärderas måste föräldrarnas omdömen väga tungt. Diskuteras resultaten med föräldrarna kan kanske också en del frågetecken rätas ut. I bästa fall kan de precisera litet närmare på vilket sätt man är nöjd respektive missnöjd. Tillsammans kan man diskutera vilka förutsättningar och möjligheter som finns till förändringar och försöka hitta konkreta sätt att ytterligare förbättra verksamheten.

Barngruppens storlek

Undersökningens resultat pekar på att informationsinsatser behövs om föräldrarnas uppfattning ska kunna påverkas i positiv riktning. Förutsättningarna för storleken på barngrupperna varierar från förskola till förskola beroende på lokalernas utformning, barnens ålder och behov och personalens kompetens.

Inför våren 2008 har efterfrågan på förskoleplatser varit stor. För att upprätthålla barnomsorgsgarantin genomfördes en genomgång av lokalerna och ett extra antal platser tillkom.

I Östermalms förskoleverksamhet tillämpas ett flexibelt arbetssätt såväl i utnyttjandet av lokalerna som i variation av gruppering av barngrupperna under dagen. Barngruppens storlek och sammansättning ses som ett pedagogiskt redskap och varierar därför. I vissa moment är gruppen stor i andra består den av bara några få barn. Den pedagogiska sammansättningen av barngruppen under dagen fastställs därför av pedagogen. Att ange antalet barn per grupp/avdelning i förskolan har således med åren blivit en otydlig kvalitetsindikator. Att ett visst antal barn är inskrivna per avdelning avspeglar således inte alltid dynamiken i förskolans arbetssätt.

Personaltätheten

Enligt tillgänglig statistik minskade personaltätheten under 90-talet till 1 anställd på ca 5 barn. Personaltätheten de senaste 10 åren ser ut att ha legat kvar och pendlat runt denna nivå. År 2007 anger Skolverket personaltätheten till 4,7 barn per årsarbetare i Stockholms kommunalt drivna förskolor. I Stockholm framstår förskolornas personaltäthet således som någorlunda stabil den senaste 10-årsperioden.

Det är inte enkelt att få fram exakt och jämförbar statistik över personaltäthet. Det krävs t ex omräkningar till heltidstjänster och att hänsyn tas till barnens vistelsetider. Det finns inga belägg för att det skulle finnas någon personaltäthet som är den optimala i alla sammanhang. Förutsättningarna varierar från grupp till grupp och från tid till annan. En personaltäthet som är lagom i en förskola behöver inte vara det i en annan. Oberoende av vad som generellt anses ”lämpligt” eller ”lagom” är det alltid nödvändigt att anpassa personaltäthet till de förutsättningar som råder i varje förskola. Förskolorna på Östermalm har som mått för personaltätheten antalet vuxna per barngrupp. En tidigare förfrågan till stadsdelens förskolechefer bekräftar att personaltätheten i Östermalms kommunala förskolor är i genomsnitt 3 vuxna per barngrupp.

Till detta kan tilläggas att Östermalms förskolor strävar efter att anställa personal med högskoleutbildning inriktad mot barn i förskoleåldern för att kunna arbeta i enlighet med läroplanen och för att det skall finnas möjlighet att utveckla en verksamhet av god kvalitet. 86 % av föräldrarna är nöjda med personalens kunnsighet och kompetens i Östermalms förskolor.

Personalomsättning och frånvaro

I frågan om föräldrarnas tillfredställelse med personalomsättning och frånvaro är 69 % nöjda, 19 % uttalar sitt missnöje och 12 % svarar varken eller.

Kontinuitet i personalgrupp är viktigt för att barn ska lära och utvecklas i relationen och i samspelet med varandra och med de vuxna. Även personalens kompetens har betydelse. I arbetslag med välutbildad och erfaren personal finns goda förutsättningar att arbeta med samspelet och relationerna i barngruppen.

Yttre och inre miljön

Undersökningens resultat i det här avseendet kan speglas mot hur de lokalmässiga förutsättningarna för förskoleverksamheten på Östermalm ser ut.

Östermalm är en del av innerstaden. I de mer centrala delarna av stadsdelen erbjuder Östermalm som bostadsområde både stenstad och stora grönområden. Den rutnätsmönstrade stenstaden karakteriseras av slutna jämnhöga kvarter med breda gator i ett rätvinkligt gatunät. Merparten av stadsdelens förskolor finns inrymda i stadsdelens stenstadskvarter. Barnens lekytor är oftast på innergårdar som delas med andra boende. Här finns dock klara önskemål och behov av förbättringar om brukarområdena ska blir mer positiva.

Goda resultat förpliktigar

Självklart gäller att situationen kan förändras snabbare och föräldraområdena växla kraftigt. Speciella händelser, omstruktureringar, personalbyten, konflikter och annat kan här slå igenom på föräldraattityderna och skapa tillfälliga upp- och nedgångar i deras omdömen om förskoleverksamheten. Många föräldrar behöver mer information för att ta ställning. Några tycker att det finns en hel del som kan förbättras i olika avseenden. Men den övergripande helhetsbilden blir ändå grundmurat positiv.

Undersökningens resultat kommer att användas i förvaltningens planering och utvecklingsarbete. Enheterna ska utgå från undersökningens resultat då de utformar sina lokala verksamhetsplaner för 2009. I förskolornas verksamhetsplaner 2009 ska de förbättringsområden som kan utläsas av undersökningen arbetas in. Det ska framgå av utfästelserna i förskolornas kvalitetsgarantier att ett utvecklingsarbete genomförs. Åtaganden behöver förtydligas och syfta till förbättringar som ger utslag i kommande förskoleundersökningar.

Ett led i uppföljningen av årets undersökning är att genomföra återkommande brukarundersökningar. Förvaltningen planerar att årligen med start 2009 genomföra egna brukarundersökningar med utgångspunkt i frågeformuläret som har använts i årets undersökning.
